

ESTA NEWS

Nr. 3 2011

Karpe Diem

Studio RestauRo

Arte Liutaria

Jens Gösta Johansson

Maker, Restorer and Dealer of fine Violins, Violas and Violoncellos

Före restaurering!

Om olyckan är framme, vart skall du vända dig?

"Jens har arbetserfarenhet från några av världens bästa restaureringsverkstäder!"

"Ärligt talat kan det ju alltid vara trevligt att tillbringa en weekend i Cremona!!!"

KONTAKTA JENS!

Efter restaurering!

Via Palestro 1, 26100 Cremona, Italien. Tel. Sverige: +46-709-166882 Tel. Italien: +39-348-7286046
www.studiorestauro.com info@studiorestauro.com

- Reparationer o nyttillverkning.
- Försäljning av instrument, stråkar o tillbehör.

www.pederkallman.se

 Peder Källman
VIOLINATELJÉ

Amiralitetsgatan 20, 414 65 Göteborg.
031-14 24 03, 070-325 21 39

Publikation för medlemmar i Svenska Stråkläraryrket.

Ansvarig utgivare: Päivikki Wirkkala-Malmqvist
Redaktör: Fredrik Ström

estanews@esta.se
ESTA NEWS
Fredrik Ström
Ola Hanssonsgatan 4, 4 tr.
112 52 Stockholm
070-739 68 49

SSF och textförfattare har copyright på artiklar och inlägg. Eftertryck är endast tillåtet efter tillstånd och med angiven källa. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera inkommet material. Innehållet i publikationen ger inte uttryck för centrala ESTA:s åsikter.

Medlemskap

Medlemskap i SSF kostar 350 kr/år för aktiva och stödjande medlemmar, 100 kr/år för studenter och pensionärer.

Bli medlem genom att betala in avgiften på Pg 88 69 57-0 samt ange namn, adress, e-post, telefonnummer och instrument. Enklast görs detta via vår hemsida: www.esta.se/ny_medlem.

Medlemmarna ansvarar själva för att uppdatera sina kontaktuppgifter.

Annonspriser

storlek:	svartvit:	färg:
Helt uppslag	3 000 kr	4 500 kr
Helsida	1 800 kr	2 700 kr
Halvsida	900 kr	1 200 kr
Mindre	600 kr	900 kr

Manusstopp

25 november för nr. 4 2011.

Svenska Stråkläraryrket

c/o Monika Jonasson
Klintvägen 109 B
973 32 Luleå
sekreterare@esta.se
www.esta.se
Pg 88 69 57-0

Ordförande: Päivikki Wirkkala-Malmqvist
Vice ordförande: Petra Hellqvist
Sekreterare: Monika Jonasson
Kassör: Johan Falk
Övriga ledamöter: Leif Elving,
Catharina Grunér-Kronqvist, Fredrik Ström,
Stefan Waldemarson

Suppleanter: Yvonne Bergström, Lars Jöneteg,
Hans Kennemark, Frank Lind,
Bengt-Eric Norlén

Hedersordförande: Harald Thedéen
Hedersledamöter: Anders Sparf,
Kjell-Åke Hamrén

European String Teachers Association

Centralt sekretariat
Medlemssekreterare: Barbara Schmitt
barbara.schmitt@bluewin.ch
www.estastrings.org

President: Bruno Giuranna (IT)
Vice president: Mark Lambrecht (BE)
Kassör: Agnes Stein von Kamienski (DE)
Övriga ledamöter: David Marcou (GB)
Karen Valeur (DK)

Framsidan

Sven Karpe.

Om du övar effektivt hinner du fånga dagen till annat också.

5

Ordföranden

6

Reportage

Sven Karpe och
den svenska violinmetodiken

22

Il Presidente

24

Stråklandslaget 2011

26

Ta dig ton

29

Notiser

28

Stråkplanket

För att Svenska Stråkläraryrket ska ha någon betydelse som forum och mötesplats så krävs det att så många som möjligt av landets stråkpedagoger är medlemmar. För att få nya medlemmar, och för att behålla dem som bara gick med för att få ett par hundralappar billigare anmälningsavgift till konferensen i Falun, så måste förbundet visa att man får något värdefullt för sitt medlemskap. Och att man är del av en gemenskap.

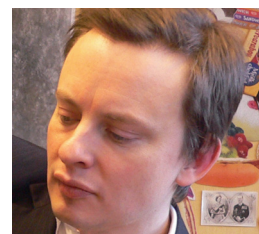
Mitt första nummer som redaktör har Sven Karpe i fokus. En anledning till detta är att förbundet behöver en tydligare identitet. Ett sätt att skapa en identitet är att vi blir medvetna om, uppskattar, och lär oss av vår gemensamma historia. Tyvärr ses en person som blickar bakåt i dagens samhälle som en stoppkloss, någon som försöker förhindra utvecklingen bara för att jävlas, säger att allt var bättre förr, och dessutom ser ut som om han faktiskt menade det.

– Din jävla bakåtsträvare!

Säg det vid konferensbordet och den utpekade sväljer tungan och lommar till Platsbanken nästa kafferast. Sven Karpe var Svenska Stråkläraryrket grundare och förste ordförande. I ett försök att sammanfatta vår bakgrund vill jag med jämna mellanrum ge en serie porträtt av den generation stråkpedagoger som var tongivande när förbundet startade, och som fortfarande kan lära oss mycket.

Sven Karpe har fått epitetet ”den svenska violinmetodikens fader”. Var han det? Finns det en typiskt svensk violinmetodik och vad innebär i så fall den? Och är det överhuvudtaget något av intresse i globaliseringens tidevarv?

ESTA NEWS är en medlemstidning, en tidning av medlemmar för medlemmar. Den ska försöka skildra alla delar av medlemmarnas verksamhet i alla delar av landet, men allt kan inte göras i samma nummer. Är det något ni tycker saknas eller vill ta upp till diskussion så tveka inte att ta kontakt. Alla typer av inlägg, förslag och artiklar är välkomna. Egentligen borde det här numret ha haft fokus på medlemmarnas intryck från Falun men då behöver jag er hjälp för att veta vad ni faktiskt tyckte. Om ni skickar in era berättelser, bilder och synpunkter så kanske det kan sys ihop till en meningsfull sammanfattning i nästa nummer. Svenska Stråkläraryrket har också en ny hemsida på gång vilken kommer att göra det enklare att kommunicera och dela kunskaper och material. Det måste vara värdefullt att vara medlem. Annars kan man lika gärna köpa godis för pengarna.

metoder och kritiskt granska sin undervisning. Här går Kulturskolan Stockholm stick i stäv mot regeringens intentioner genom att begränsa lärarnas möjligheter till en varierad och målinriktad undervisning. Jag hoppas att de duktiga kollegorna i Kulturskolan Stockholm snart igen får undervisa sina elever med den livsviktiga pedagogiska friheten som är en förutsättning för ett lyckat möte mellan lärare och elever.

Jag som undervisar barn från tre års ålder, genom grundskolan, på musikgymnasiet och till slut även studenter på musikhögskolan, har en unik möjlighet att se de olika behov som förekommer. Jag är helt övertygad om att våra elever och studenter behöver varierad undervisning, både i grupp och individuellt. Det finns faser där tyngdpunkten ligger på det sociala området men också faser där "one to one teaching" är ett måste.

Hösten är här med allt vad det innebär för oss nordbor, regn och rusk men också härliga stunder inomhus med nära och kära. Ingen stress längre för att pricka det soligaste semestervädret – låt oss istället njuta av årstidernas särart. Har ni tänkt på att hos oss är vädret ett allmänt samtalsämne, men den som bor i tropikerna skulle antagligen undra "varför prata om vädret, det är ju samma varje dag?!" Jag föredrar som vanligt variation, även när det gäller vädret.

Däremot kommer variation att bli en bristvara i Kulturskolan Stockholm. Där har ledningen bestämt att all undervisning skall bedrivas i grupp! Rektorn uttalar sig i en artikel i Svenska Dagbladet (30/8) angående de bakomliggande orsakerna: det handlar inte om att spara pengar utan om att skolan vill erbjuda flera barn möjlighet att delta och att även ur pedagogisk synpunkt är gruppundervisning att föredra. Det blir säkert flera elever som får delta men i hurdan verksamhet? Hur blir det med innehållet? Hur blir möjligheterna för en lärare att tillgodose sina elevers individuella behov såväl tekniskt som musikaliskt? Hur blir den enskilda lärarens frihet att forma sin pedagogik på ett meningsfullt sätt?

Regeringen, med Jan Björklund i spetsen, satsar just nu stora summor på (matematik-) lärarnas fortbildning för att utrusta dem med kunskaper som hjälper lärarna att individuellt utveckla sina

För att inte bara ta in elever till musik- eller kulturskolan utan också berika deras kunskaper och behålla dem krävs det en pedagogisk frihet som understöds av en kvalitativ fortbildning. Ett gott exempel på en givande fortbildning för oss SSF-medlemmar var ESTA-konferensen i Falun 1-5/6 – eller hur?! Vi i arbetsgruppen jobbade nästan dygnet runt men det gjorde vi så gärna när vi såg hur tre års planering föll på plats så väl. Vilka DELTAGARE!! Inga klagomål (trots cateringfiaskot – cateringen hörde till Kristinehallen och vi var tvungna att köpa hela paketet), massor av positiva kommentarer, hjälpsamhet, glädje. Vilka FÖRELÄSARE och MUSIKER!! Inspirerande, musikaliska fyrverkerier på alla nivåer. Vilka METODIKSTUDENTER!! Alltid redo, bara glada miner och oanade talanger bland "gultröjorna".

TACK TILL ER ALLA SOM GJORDE FALUNKONFERENSEN SÅ LYCKAD!

Nu är det dags att planera nästa begivenhet: SSF:s Stråkdagar. Kom gärna med idéer, förslag och synpunkter så att vi återigen får ett härligt tillfälle att samlas och lära av varandra och uppleva det kollegiala stödet som vi alla mår så bra av!

Njut av hösten!

Päivikki Wirkkala-Malmqvist

ORDFÖRÄNDE

Sven Karpe

REPORTAGE

Mannen
Myten

och

Den SVENska
Metodiken

”Jag vill ha öppna dörrar på lektionerna”

Text: Gunilla Petersén 1979

Nilla Pierrou, Lars Fresk, Salmo Sahlin, Mats Zetterqvist, Semmy Stalhammer, Dan Almgren, Staffan Larsson, Ulrika Jansson, June Gustafsson, Antonio Nicolini – alla är violinister och alla har en gemensam nämnare: Sven Karpe, professor i violin på Musikhögskolan i Stockholm, 71 år gammal men vital som få och fortfarande ”i tjänst” med ett tiotal timmar i veckan. Han är populär, det märks, de före detta eleverna håller ständig kontakt. Han vet hela tiden var i världen de befinner sig, vilka framgångar de just haft. 1973 bildade han Svenska Stråkläraryrket, i juni hade dess europeiska moderförbund ESTA (European String Teachers Association grundad 1972) kongress i Stockholm. Också den var Sven Karpes skötebarn. Under 25 års tid har han tillsammans med sin fru, pianisten Esther Bodin, varit ledare för Lundgrenska stiftelsens sommarkurser i violinspel i Kall, Jämtland och i Lysekil. Hans stora intresse är pedagogik. Det håller honom i ett järngrepp, han kan inte släppa det, han läser och reser och förkovrar sig och håller på så sätt sin undervisning levande.

Sven Karpe växte upp i Sydnärke, i Mariedamm. Först i tioårsåldern började han spela fiol ”och det var alldeles för sent” säger han. ”Det kostade ett fruktansvärt arbete och så fick jag ju inte lära mig hur man skulle studera och öva förrän jag var tjugo år. Just i tioårsåldern fick jag flytta till Örebro, till en släkting, Erik Hjalmar Linder, för att få en högre skolutbildning. Och det hemmet var fyllt av musik. Först skulle jag spela piano, som min pappa gjort. Men Erik Hjalmar hade en fiol och den blev jag genast fascinerad av. Jag hade musicerat i mitt hem också. När jag var fem år började jag tjäna mina första slantar på att spela dragspel på olika tillställningar. Jag var helt autodidakt.” Även på fiolen spelade Sven Karpe länge enbart på gehör.

– Sen fick jag börja hos en lärare och han gjorde vad han kunde, med det var ju bara det att elementärpedagogiken på den tiden var totalt omedveten. Och hemma fortsatte jag att spela på gehör, mycket folkmusik, svenska folkvisor och egna improvisationer.

– Jag var en mycket dålig skolgosse för övrigt,

för jag ville spela på kvällarna. På den tiden fanns inte ljudfilm utan de började med någonting som hette ”skolbio” och då skulle de ha nån som spelade till och så blev jag engagerad. Vi hade ett litterärt och konstnärligt gymnasistförbund litet senare som hette Brage och där spelade jag också ofta.

Efter studenten åkte Sven Karpe till Stockholm och började på dåvarande musikkonservatoriet. Han gick först privat för professor Charles Barkel. Det var svårt att komma in på en högre musikutbildning på den tiden, det fanns så få platser. När Sven Karpe sökte in var det 34 sökande om fyra platser år 1930. Det fanns inte så många professionella orkestrar i Sverige heller, så omsättningen på musiker var inte stor. Amatörmusicerandet var i stället mera utbrett. Även symfoniorkestrarna ute i landet klarade sig bra med övervägande amatörer. Charles Barkel fortsatte att vara Sven Karpes lärare till debutkonserten 1935.

– Då måste jag ordna debuten själv. Nu har musikhögskolorna så kallade diplomkonserter i slutet av en utbildning och det motsvarar debutkonserten, dock inte lika upphäusat och pressande, mera ett naturligt slut på en utbildning. Men det är klart, gick det bra på debutkonserten, så lönade den sig verkligen, för det fanns ju tidningar i Stockholm och det var ingen dålig hög med recensioner man fick på det sättet.

Legendarisk pedagog

Efter debuten ville Sven Karpe fortsätta sina studier i utlandet, en lärare hägrade, professor Carl Flesch, ett nära nog legendariskt namn inom violinpedagogiken. Flesch är egentligen den ende som hittills skrivit något vetenskapligt om fiolspel, dess historia och dess utveckling, ett jätteverk i två band ”Die Kunst des Violinspiels”.

– Han gör där intressanta analyser av teknik och interpretation och han kommer in på undervisning, säger Sven Karpe.

Carl Flesch var född i Ungern men utbildad i Wien och Paris tillsammans med Kreisler, Thibaud och andra stora namn. Redan från början var hans intresse inriktat på undervisning. 1918-20 var han fiolprofessor i Berlin. Där gick Karpes lärare Barkel som elev. Flesch var jude och förföljdes, men han hade ett sommarhus kvar i Tyskland, i

Baden-Baden. Och där och i Belgien ordnade han sina sedermera världsberömda sommarkurser med elever från hela världen, bland annat Sven Karpe under tre somrar.

Fick man provspela för att komma dit?

– Ja, det är klart. Jag provspelade med Sibelius violinkonsert, för den hade jag studerat in hos Barkel.

Hur finansierade man en sådan kurs?

– Jag fick ju låna pengar, naturligtvis.

Det måste ha varit roligt att få uppleva en sådan sommar.

– Javisst, man fick smak för det internationella umgänget och det är därför som jag tycker att det är så fantastiskt med ESTA-arbetet nu därför att man träffar många av de gamla vännerna.

Det har varit ett långt glapp mellan det här och ESTA.

– Ja, tyvärr, kriget kom emellan, svenskarna blev ganska isolerade. Efter kriget reste vi igen. Men efter kriget rådde det brist på noter. Och då började tyskar och italienare att ge ut gamla verk på ett riktigt sätt, alltså enligt autograf. Det var någonting som vi inte kände till under min studietid i Sverige. Det som jag hade fått studera när det gäller Händelsonater och Vivaldi var romantiska förvrängningar. Man visste ju inte alls hur ursprunget hade varit. Jag fick höra talas om att Vivaldis Årstiderna precis hade kommit ut i

Sven Karpe (femte från höger i övre raden) på sommarkurs hos Carl Flesch (sittande i mitten) i Baden-Baden 1935.

Bland övriga elever märks i nedre raden Henryk Szeryng (andra från vänster), Ida Haendel (tredje från vänster) och Ginette Neveau (fjärde från höger).

en ny version, det var den italienske kompositören Malipiero som fått i uppdrag att ge ut dem och jag studerade dem då ingående. Även i Venedig. Det var mycket spännande.

En pedagog måste ha musikalisk erfarenhet

När du höll på med dina studier i Stockholm och sommarkurser, var du inriktad på att bli solist då?

– Ja, det också. Men redan när jag var elev hos Barkel på musikkonservatoriet visste jag att jag skulle ägna mig åt undervisning som huvudintresse. Men för att vara verksam som lärare måste man ha erfarenhet från podiet och så mycket kunskaper som möjligt från olika stilar och epoker, så studera kan man aldrig göra för mycket.

Men du anser att man helst bör vara solistiskt utbildad för att vara en bra pedagog?

– Om det gäller elever på mycket hög nivå måste man absolut ha den erfarenheten. För mellanstadiet och elementärstadiet i en utbildning behöver man naturligtvis inte ha framträtt i Konsertföreningen som solist för att kunna undervisa. Man kan ju vara en bra musiker även om man inte är solistiskt utbildad. Det är många egenskaper som är minst lika viktiga. Skall man undervisa barn så går det inte utan att man är något av en barnpsykolog. Allting hänger ju på att man har förmågan att stimulera intresset. Och visa sig intresserad för vederbörande. Det finns många

fantastiska pedagoger som inte uppträder så mycket därför att det pedagogiska arbetet fordrar så mycket av människan. Ett solistiskt arbete kräver ju på sätt och vis ännu mer av engagemang och därför har många av de kringresande stora solisterna inte tid med undervisning. Det hade däremot Flesch. Han var helt inriktad på undervisning. Det var det roligaste han visste. Han kanske uppträdde solistiskt en gång under den tid jag var där. Det var hos honom jag verkligen fick stimulans för mitt pedagogiska intresse. Jag har alltid med individer att göra och så är jag givetvis väldigt privilegierad i och med att jag har ett elevmaterial där det finns ett uttalat intresse för att lära sig. Jag behöver inte kämpa för att få dem att arbeta.

Det är väl problemet med kommunala musikskolan. Man har en känsla av att många musiker lätt får arbete i musikskolan därför att det alltid är brist på lärare och då får de elever som kanske inte är så intresserade och skall gå där ändå. Det blir en svår och sorglig situation.

Tjugo minuter räcker inte

– Ja, det är mycket besvärligt. I synnerhet med vårt ekonomiska läge som gör att de ofta inte kan ha längre lektionstid än 20 minuter. Om man tänker på fiolspel, man ska packa upp, stämma, det blir inte många minuter kvar att spela. Man kan ju inte begära att det ska bli någonting. Jag tycker att många lärare gör ett otroligt imponerande arbete genom att stå ut med situationen.

Sen lägger nog många till tid av eget initiativ och av egen fritid.

– Ja, det är de många gånger tvungna till. De har ambitioner och vill ha fram resultat. En fiolistisk utbildning räknar man med ska ta minimum tolv år, från början. Och då ska det vara studieinriktat. För fiolspel gäller många olika moment: Hållning, intonation, stråkteknik, muskelkontroll. Bara detta med den vridna underarmen är helt onaturligt för kroppen. Så 20-minuterslektioner är helt orimligt.

– Undervisning är också en art av musikalisk uppfostran. Man behöver ju prata kring verken och intressera sig för elevens eventuella problem. Det kan man inte göra om man inte har tid på sig. Nybörjarundervisning på fiol kan fungera med grupplektioner, men bara om man får en homogen grupp. I Frankrike har de börjat någon form av kommunal musikskola. Första månaden har de en väldigt stor grupp, arton till tjugo stycken. Där arbetar man kanske tio minuter med var och en och de andra lyssnar. Då märker lärarna vem som har intresse. Den eleven sätts i en ny mindre grupp med likasinnade, som stimulerar varandra.

Sen märker de att någon i den gruppen går fortare fram än andra. Då flyttas den över i en annan grupp. Det är effektivt om man vill ha snabba resultat.

Alla samlas upp

Du säger att det har gått framåt med svensk fiolutbildning de sista åren. Att flera bra violinister söker till musikhögskolorna. Trots kommunala musikskolan.

– Jag säger i alla fall – tack vare den. Därför att där samlas alla upp. Bredden, basen, blir oerhörd. Det är bara det att det är på nybörjar- och mellanstadiet man ska ta tag i de begåvade och det är därför de här kurserna jag gör på sommaren är bra, tror jag. Där får eleverna möta jämgamla kamrater och de nya får möta mera erfarna,

vilket stimulerar.

– Ta bara en sån sak som pianistmedverkan vid fiolstudier. Det förekommer nästan aldrig i musikskolan. Hur ska man kunna spela Beethovens eller Mozarts violinsonater utan pianist? På mina sommarkurser har min fru medverkat som pianist och det är fantastiskt inspirerande för dessa ungdomar från musikskolan att få spela tillsammans med henne.

Vilka får vara med där?

– Det annonseras i februari och så har vi provspelningar. Alla måste provspela, även de som varit med tidigare. Mellan 75 och 100 anmäler sig varje år och vi kan ta 25 sammanlagt. Två fjortondagarskurser med två kullar. Det är att betrakta som en preparandkurs och därför har vi satt åldersgränsen sjutton år. Men nedåt finns ingen gräns.

– Den musikaliska begåvningen kan man konstatera mycket tidigt. Sen kommer någonting som heter emotionell mognad och stilkänsla. Ofta är det i pubertetens inträde en tröskel som eleven skall över. Många har till exempel ännu ej vibrato, de har inget behov av det. Rätt som det är, från en månad till en annan kan nästan allting komma. Det är mycket intressant och spännande. De nya idéerna inom violinpedagogiken vill att man ska försöka ”trycka in” så mycket som möjligt före puberteten, även teori, för då ifrågasätter inte eleverna. De tycker inte att det är tråkigt.

Många nya idéer genom ESTA

Du arbetar alltså både med väldigt unga elever på somrarna och med musikhögskoleelever under läsåret?

– Ja. Tidigare var jag också ansvarig för en kurs för violinpedagoger. Där har jag under årens lopp försökt införa nya idéer, för det finns väldigt mycket nytt som vi måste hålla oss à jour med. I det sammanhanget har ESTA betytt väldigt

”20-minuterslektioner
är helt orimligt”

mycket, att jag fått kontakt med utländska pedagoger. Vi har som mål att vi ska öppna alla dörrar till alla lekionsrum. Vem som helst kan komma in och lyssna och se hur den läraren gör. Att lära sig av varandra. Denna öppenhet kolleger emellan har inte funnits tidigare i så hög grad. Man ska verkligen kunna diskutera vad man gör i olika fall.

Fungerar det så på Musikhögskolan i Stockholm?

– Delvis, men ej tillräckligt.

Du började väl med Fleschpedagogiken. Håller den fortfarande?

– Som fundament, ja, men det har kommit många nya idéer sedan hans tid. Japanen Suzuki, en tysk som heter Sassmannshaus samt en ryska, madame Bezrodny för att nämna några. Alla har fina elementärpedagogiska idéer. Förr spelade man mer etyder och övningar. Det använder jag nu mycket mindre. Jag kompletterar i stället med övningar utan noter, på en melodi eleven redan kan, på skalan, och så har man ju själv egna förslag. Repertoarbredden är också större nu. I svensk musik finns för närvarande många intressanta kompositioner. Gunnar de Frumerie, Erland von Koch, Lars-Erik Larsson, Ingmar Liljefors, Lars Edlund, Dag Wirén, alla har gjort fina stycken som är lämpliga att använda i undervisningssammanhang. Sen kommer nytryck av Tor Aulins musik, som nu är fri, eftersom det var mer än 50 år sedan han dog. Hans gotländska danser med mera är bra stycken på mellanstadiet.

Sven Karpe (till höger)

var också ung en gång.

För länge sen. Här tillsammans med två oidentifierade lekkamrater.

Svensk musik är för litet känd

Så du försöker verkligen lägga in svensk musik i undervisningen?

– Ja, det har alltid varit min ambition. Jag tycker att det finns en nordisk ton, som är alldeles på tok för litet känd. Och det var så roligt under ESTA-kongressen i Stockholm i juni. En av grundtankarna när vi gestaltade programmet var att vi skulle göra en drive för svensk musik, där fanns ju gäster från ett tjugotal länder. Och de hade inte haft en aning om att det fanns så mycket intressant och användbar svensk musik. Jag har fått otroligt uppskattande brev och frågor om notmaterial och så vidare. Deltagarna var också mycket förvånade över den höga instrumentala standard som finns i Sverige. Jag var nere i Schweiz nu på ESTA-sammanträde och där berättade en kollega att han använder mycket av den utgåva av svensk folkmusik han lärt känna på en workshop i Stockholm under kongressen. Vår ESTA-avdelning i Sverige, Svenska Stråkläraryrkesförbundet, är för övrigt den näst största i Europa. England kommer före med 700. Vi har 350 medlemmar. Det är ett rent ideellt yrkesförbund och har ingenting med fackliga frågor att göra. Vi är till för att hjälpa varandra i vår

yrkesskicklighet.

Vem är den störste violinpedagogen just nu, tycker du?

– Möjligen Max Rostal, som finns i Bern, ett namn bland många uppskattade. Det finns väl ingen som har ett sånt dominerande namn inom pedagogiken som Carl Flesch hade på sin tid. Det är ett annat musikliv nu. Det är bredare, större. Och radio, grammofoon och TV har revolutionerat allting.

När du är ute och reser och besöker kolleger runt om i världen, märker du någon skillnad på svenska elever och till exempel sydländska?

– Sydlänningarna är väl mera brådmogna, de kommer i gång tidigare, de har livligare temperament, de låter som violinister tidigare. Men det visar sig ju nu, när man har börjat undervisa i fiol i lägre åldrar här hemma att det blir allt bättre resultat.

Det är inte så att nationella förutsättningar spelar in? Att svenskar har mindre förutsättningar?

– Det tror jag inte ett dugg på. I längden är ju elevens utveckling framåt det viktigaste, att han/hon alltid vill gå vidare, lära sig nya saker,

mogna. Utnyttjandet av elevens första sju studieår betyder mest. När det gäller talanger, så finns det säkert precis lika många i det här landet som någon annanstans. Men kommunala musikskolan har liksom inte förstått att det även är en grundskola för dem som ska bli yrkesviolinister. Man tar inte vara på talangerna genom att låta dem få mera omfattande undervisning. Dessutom är det ett glapp mellan musikskolan och musikhögskolorna. Vi saknar konservatorierna, som finns utomlands.

Ofta för unga pedagoger

Vad tycker du om de pedagogiska utbildningar som finns nu, när eleverna är "färdiga" pedagoger vid 20-22-årsåldern?

– När det gäller barn tror jag att det måste finnas litet föräldrar-barnförhållande mellan läraren och eleven. Många gånger är de här unga lärarna inte så mogna själva och kan inte ta ett sådant ansvar. När jag hade pedagogkursen ville jag inte ta in någon under 20 år. Jag tycker att den moderna pedagogutbildningen skulle vara sådan att kandidaterna gick två år, sen skulle de ha musikalisk praktik ett år och därefter komma tillbaka till skolan ett år. De har kanske för liten allmän erfarenhet också, har inte hunnit sitta i någon orkester till exempel. Det är ett problem. Det idealiska är väl att ha en stor musikalisk erfarenhet från orkester, kammarmusik och solospel. Men inte sluta utbildningen abrupt, som nu, och sedan äta sig 20-30 timmar i veckan. Få står pall för det, man hinner inte studera vidare, följa med i den nya pedagogiska utvecklingen och så vidare. I Västerås har man en bra sak i och med att lärarna både sitter i orkestern halva tjänsten och undervisar i musikskolan den andra delen. Regionmusikerna har ju liknande möjligheter.

När du nu ser på dina elever som kommit fram på senare år, tycker du att klimatet för dem är hårdare än det var tidigare? Är det svårare att vara solist nu?

– Det är klart att det är en hård marknad. Men det finns nya möjligheter att arbeta nu. Ta till exempel Zetterqvistkvartetten eller som den nu heter Gotlandskvartetten, som fått arbete inom Regionmusiken på Gotland. Musikerna får arbeta med sitt kvartettspel för fast månadslön och turnera mycket. Det är en fin utveckling. Ur den synvinkeln är det naturligtvis värre för Freskkvartetten. Den är ju internationellt känd, har

till exempel gjort tre turnéer i USA med stor framgång. Jag tycker att det är väldigt synd att den inte kan få någon form av fast anställning här hemma. Freskarna gjorde stor succé på ESTA-kongressen. En impresario från Wien ville genast engagera dem, han ansåg att det var en kvartett i världsklass.

Tänker du själv ge ut någon pedagogisk skrift?

– Nej, jag tycker att det finns tillräckligt med fiolskolor. Varje pedagog har sin skola. Man tar material från olika håll, som passar eleven. Det mesta vad gäller elementära grunder finns förresten beskrivet i Fleschs bok. Den håller fortfarande. När det gäller den moderna musiken kommer det an på en själv att man följer med, studerar och lyssnar, har kontakt med tonsättare. Samvaron med jämgamla tonsättare är givande och viktig. Erland von Koch har till exempel skrivit många fina pedagogiska stycken på min önskan. Gunnar de Frumerie likaså. Dag Wirén har komponerat en liten fiolsonatin som är mycket användbar. Alla dessa verk är bra musik som tyvärr är för litet känd och för litet använd i pedagogiska sammanhang. Modellen, som ESTA använder sig av nu, att ha kongresser i olika länder för att sprida kunskap om respektive lands musik är oerhört betydelsefull. För om man kan påverka musiklärare och pedagoger med bra, ny musik, så sprider sig kännedomen om musiken snabbare.

Artikeln publicerades ursprungligen i Rikskonserters publikation "Tonfallet" nr. 20, 23 november 1979. Tryckt med benäget tillstånd av författaren.

Sven Karpe 1908-1999

1931-34 Studier vid Kungliga Musikkonservatoriet i Stockholm (numera Kungliga Musikhögskolan) för Charles Barkel.

1935 Debutkonsert i Stockholm.

1935-37 Studier för Carl Flesch i Baden-Baden, London och Spanien.

1937-51 Andreviolinist i Barkelkvartetten.

1938 Studier för Georges Enescu i Paris.

1941-43 Konsertmästare i Nordvästra Skånes Orkesterförening (numera Helsingborgs Symfoniorkester).

1943 Grundar Lilla Kammarorkestern i Stockholm.

1943-44 Konsertmästare i Malmö Symfoniorkester.

1950-84 Lärare vid Musikhögskolan i Stockholm, ordinarie 1958, professor 1966.

1954-96 Startar och leder Lundgrenska stiftelsens sommarkurser för unga stråkmusiker.

1963 Tar över violinmetodikundervisningen vid Musikhögskolan i Stockholm.

1973 Grundar Svenska Stråkläraryrkesförbundet, ordförande till 1984, därefter hedersordförande.

Den svenska violinmetodiken

Skillnaden mellan att öva och att spela

Att kalla Sven Karpe för ”den svenska violinmetodikens fader” är lika berättigat som att kalla Sigmund Freud för ”den moderna psykoanalysens fader” eller Arnold Schönberg för ”tolvtonsteknikens fader.” Men varför blev Sven Karpe så viktig för svensk stråkundervisning att han har förärats ett sådant epitet? Och vad är det som utmärker den, om man så vill, svenska violinmetodiken?

Sven Karpe blev ”den svenska violinmetodikens fader” helt enkelt för att han var den förste som införde ett strukturerat pedagogiskt tänkande i den svenska violinundervisningen. Sven Karpes metodik baserade sig framför allt på det han lärde sig av Carl Flesch under studierna vid dennes sommarkurser i Baden-Baden 1935-37. Karpe gav Fleschs idéer sin personliga prägel samt utvecklade och anpassade dem för svenska förhållanden. Den svenska violinmetodiken är ingen skola, det finns ingen bestämd repertoar eller arbetsgång. Den är en mall för hur man på effektivast möjliga sätt lär eleverna hantera violinspelets teknik och hur man genom musiken får dem att utveckla och uttrycka sin personlighet.

Lars Fresk sammanfattade Sven Karpes undervisning, i en intervju med SVT:s Tomas Olofsson i programmet ”Fiolen min” 1986, genom att citera honom:

– Sven predikade alltid: ”Jag har ingen speciell skola som jag försöker pracka på dig. Utan nu är det så här att du är skapt si, du är skapt så, du har en anatomi som ser ut si och så. Det viktigaste med ditt spel det är att det låter bra. Sedan har jag vissa idéer kring hur man på det mest naturliga sättet ska få din anatomi att fungera”.

Sven Karpe hade, trots att hans studier kom igång på allvar väldigt sent, en lovande musikerkarriär framför sig. Hans debutkonsert 1935 i Stockholms Konserthus lilla sal (nuvarande Grünewaldsalen) tillsammans med pianisten Tore Wiberg fick överlag mycket bra recensioner. Karpe och Wiberg framförde Händels sonat i E-dur, Sibelius violinkonsert, Erland von Kochs ”Sarabande”, Emil Sjögrens ”Poème” samt ”Airs russes” av Wieniawski-Kreisler. Det var ett program som ansågs ganska vågat för en ung svensk debutant, framför allt Sibelius. ”Programmet skämades inte håller [!] för sig. I regel brukar nybörjarna nöja sig med en lätt filet, åtföljd av en portion tutti-frutti, alltsammans presenterat under anständig och beskedlig middagskonver-

*Den unge violinisten
Sven Karpe.*

Text: Fredrik Ström

sation” skrev en inspirerad Curt Berg i Dagens Nyheter. William Seymer i Nya Dagligt Allehanda konstaterade att Sven Karpe ”är skapt till konserterande violinist och bör bli ett betydande violinistnamn både i hemlandet och utanför dess gränser.” Medan en oidentifierad recensent (H. A.-r.) i Stockholms-Tidningen lät faderligt orolig: ”Debuten var märklig och löftesrik och det ska bli intressant att följa Sven Karpes vidare utveckling – måtte nu ej den sällsynta framgången stiga honom åt huvudet.” En obefogad oro.

– Jag blev lite förskräckt för jag tyckte jag fick bättre recensioner än jag var värd, säger Karpe i en radiointervju med Calle Friedner 1984. Så när jag blev engagerad här och där efter den konserten så bestämde jag mig för att fortast möjligt åka utomlands för att verkligen förkovra mig ytterligare. Och det var då jag kom till Flesch i Baden-Baden. Då fick jag verkligen komma i kontakt med en människa som i hela

sitt liv ägnade sig åt undervisning och för vilken undervisning var en fascination.

Sven Karpe var inte den förste svensk som studerade för Carl Flesch. Karpes egen lärare fram till debutkonserten, Charles Barkel, studerade hos honom i Berlin 1918-21. Barkel stod som violinist mycket högt i kurs hos Flesch, som nere i Tyskland brukade ratta in svensk radio för att höra Barkelkvartetten spela. Men medan Barkel var koncentrerad på sin violinistkarriär så kände Sven Karpe redan under sin utbildning att det var främst undervisning han skulle ägna sig åt. Och Flesch tyckte mycket om att ha en äldre student med på kurserna som liksom han själv främst var intresserad av pedagogiken. Flesch var angelägen om att hans idéer skulle spridas vidare, och i Sven Karpe hade han en intelligent och kunskapsörstande lärjunge med vilken han kunde diskutera och förklara sin pedagogik i detalj. Ett utbyte båda hade stor glädje av.

– Att höra dessa otroligt begåvade ungdomar varje dag var oförlömligt och det som gjorde att jag tyckte violinpedagogik var något otroligt intressant, fortsätter Karpe i samma intervju. Flesch hade den vanan att han aldrig gav individuella lektioner enskilt, alla som var antagna hos honom som elever fick sitta och höra på. Alltid med piano. Han spelade alltid vissa fraser på sitt sätt men det förekom aldrig att han spelade och bad eleven att göra efter. Härmning ansåg han var det absolut sämsta tänkbara utav alla undervisningsformer. På den nivån, menade han, ska man akta sig för att härma. Hans mål med undervisningen var att utveckla elevens egen personlighet i så hög grad som det gick.

Även om Sven Karpes undervisning hade Fleschs lärar som grund så inorporerade han impulser från en mängd olika håll. Karpe var alltid väldigt öppen för nya idéer och hela sitt liv uppdaterade han sina kunskaper. Han var också mån om att hans elever skulle komma iväg på kurser och andra utbildningar och inte bara studera för honom. När man talar med dem som kände och studerade för Sven Karpe så är det fem saker som återkommer när det gäller hans metodik.

Struktur

Varje metod är i händerna på sin struktur. Sven Karpe skrev ingenting om metodik och var inte den som förde journal över eleverna och planerade varje lektion i detalj. Men ur hans enorma kunskap och det sätt på vilket han med övningar, musik och resonemang guidade eleverna framåt uppenbarade sig efter tag en helhet som inte behövde förklaras med ord och kursplaner. Eleverna kunde vara trygga, alla pusselbitarna fanns i asken och pusslet blev lagt i den ordning som passade den enskilda individen bäst.

Pojken tittar snett upp på sin lärare som skriver en fingersättning i noterna. Han harklar sig vördnadsfullt och sneglar kvickt på sin far i rummets bortre hörn innan han tar till orda.

– Vad ska jag kalla professorn? Professorn eller herr eller...

– Kalla mig va fan du vill, kommer det snabba svaret från läraren som fortfarande är fullt koncentrerad på det han skriver.

Pojken hajar till och funderar några sekunder.

– Då kallar jag dig för Sven.

– Gör det, svarar Sven.

Och så var det problemet ur världen.

Ett tydligt exempel på struktur är det tredelade studiesystemet, tidigare beskrivet i ESTA Newsletter nr. 1 2004 av Ulla Magnusson och Lisbeth Vecchi, för instudering av ny repertoar.

Dag 1

1. Studera stycket i sin helhet från piano-stämman eller partitur utan instrument. Markera de ställen som behöver specialstuderas.
2. Öva de markerade ställena 6-7 gånger så långsamt att det hela tiden blir rätt.
3. Spela igenom hela eller en del av stycket utan avbrott tre gånger. Första gången mycket långsamt, de följande gångerna lite snabbare. Anteckna de ställen som inte fungerar med en etta i kanten.

Dag 2

1. Öva de markerade ställena från gårdagens genomspelningar långsamt och metodiskt.
2. Spela igenom helheten tre gånger. Anteckna de ställen som inte fungerar med en tvåa i kanten.

Dag 3-7

1. Samma upplägg som dag 2.

Enkelt, logiskt och självklart. Gå fram och tillbaka mellan detaljer och helhet. Du övar på det du behöver öva på och tappar aldrig fokus på det som verkligen är viktigt. Musiken. Men systemet var

*Sven Karpe i Kall 1988.
Foto: Stellan Ström*

förstås bara grunden. Sedan byggdes kunskaperna på steg för steg till att också innehålla vetskapen om *hur* man skulle öva alla de markerade svårigheterna med dess otaliga individuella varianter. Och resultaten som ofelbart följde, där man hela tiden kunde bygga vidare på etablerade färdigheter istället för att behöva gå tillbaka och reparera misstag, gav eleverna självförtroende och motivation att gå vidare.

Renodling

Blomsterspråk och ordrika förklaringar inlindade i bisats efter bisats var inget Sven Karpe strävade efter. Hans instruktioner var mäterligt precisa, där varje onödig stavelse skalats bort för att blottlägga undervisningens kärna. Hans styrka var också att

Bilden till höger: Sven Karpe i Kall. Allt annat oidentifierat.

kunna prioritera exakt vilken information eleven behövde just då och i vilken mängd och ordning den skulle portioneras ut. För mycket information förvillar och tar bort fokus från det som verkligen är viktigt. Allt har sin tid.

Självständighet

Eleverna måste ta ansvar för sina egna studier. Det var aldrig tal om korvstoppnings- eller curling-metodik. Karpe kunde bistå med att anteckna en fingersättning eller göra markeringar i pianostämman vid genomspelningar av längre stycken. Men i övrigt var han noga med att eleverna skulle bli sina egna lärare så fort som möjligt. Hur skulle de annars klara att öva på egen hand hemma? Karpe lärde sina elever att bli självkritiska på ett konstruktivt sätt. De kunde analysera sitt eget spel, vara nöjda med det som fungerade och identifiera och bygga upp det som inte fungerade.

Jämlikhet

Läraren och eleven gör arbetet på lektionen tillsammans. Visst har de olika roller i undervisningssituationen, men inte på det strängt hierarkiska mästare/lärlingsätt som tidigare varit förhärskande. Lika mycket som av spelteknik och musikaliska tolkningsfrågor så var Karpe intresserad av personen bakom instrumentet. Hans intresse och nyfikenhet för de enskilda individerna skapade en empatisk lektionssituation där han tog eleverna och deras intresse på allvar. Karpe

hade en naturlig pondus och ingav stor respekt, men han var också humoristisk och lekfull så eleverna kände alltid att han stod på deras sida och var där för att hjälpa dem.

Den svenska musiken

Sven Karpe värnade om den svenska musikskatten och såg till att hans elever regelbundet införlivade svensk musik i sin repertoar. Från Johan Helmich Roman fram till samtida kollegor som Dag Wirén, Gunnar de Frumerie, Erland von Koch och Jan Carlstedt, vilka Karpe hade ett väl utvecklat samarbete med. Karpe var rådgivare när det gällde stråkstämmornas utformning

*– Det är lärarens förnämsta uppgift att försöka
utveckla elevens personlighet.*

*Den egna personligheten ska utvecklas i så hög grad
som möjligt, så att alla elever spelar olika.*

Sven Karpe 1986

i många av deras verk och många verk tillkom på direkt initiativ av honom. Ofta provades ny musik på Kallkurserna med kompositörerna som gäster.

Vid ESTA-kongressen i Stockholm 1979 var Sven Karpe extra stolt över den konsert som hölls på Musikmuseet, där gräddan av unga svenska stråktalanger, Joakim Svenheden, Dan Almgren, Thorleif Thedéen med flera, spelade enbart svensk musik. Detta i motsats till många andra ESTA-kongresser där värdländerna ofta vill visa sina unga talanger briljera i standardvirtuosrepertoaren. Många av de utländska delegaterna häpnade över kvalitén på musiken och det faktum att den var totalt okänd för dem.

Sven Karpe var en spindel i det svenska metodiknätet i sin roll som violin- och metodiklärare vid Musikhögskolan i Stockholm och mångårig ordförande i Svenska Stråklärarförbundet. Genom Kallkurserna kom en

stor del av landets unga violintalanger i kontakt med honom och hans arbetsmetoder. Många av hans elever fick nyckelpositioner i det svenska musiklivet och de svenska musikutbildningarna där de utvecklade och spred hans idéer vidare. På så sätt fick den svenska violinmetodiken stor spridning i landet och många av dagens verksamma svenska violinister och violinpedagoger är frukter av den. I dagens undervisning samsas en mängd skolor och metoder från olika håll av världen. Som pedagoger måste vi utveckla vår egen arbetsmetod utifrån så många källor som möjligt. Förhoppningen är att den svenska violinmetodiken även i framtiden ska få vara en av dessa.

På Sven Karpes tid var fiolspel inget skäl för frisedel.

Tack för hjälpen till artiklarna om Sven Karpe och Kallkursen: Lovisa Almbagen, Britta Alsterman, Yvonne Bergström, Gunilla Birkedal Lindberg, Eleverna på Kallkursen 2011, Unni Enlund Mathisen, Johan Falk, Eva Karpe, Ingvar och Yvonne Kullberg,

Hanna Matell, Gunilla Petersén, Liliane Strindberg Hallén, Sten-Johan Sunding, Carl Vallin, Lisbeth Vecchi.

Extra tack till: Esther Bodin Karpe, Ulla och Rooney Magnusson.

Kalkursen

Skillnaden mellan kurs och läger

Det idag mest påtagliga arvet efter Sven Karpe är de sommarkurser han startade 1954 och som efter diverse turer sedan 1972 haft sin huvudsakliga hemvist i Kall, strax norr om Åreskutan i Jämtland. Kalkurserna har blivit ett begrepp, och vill man läsa listan över kursdeltagare kan man i princip söka efter ”kända svenska violinister” på Google. Om det var något som Sven Karpe brann extra mycket för så var det sina sommarkurser. De var som ett destillat inte bara av hans metodik utan av hela hans person. Strukturerade, genomtänkta och effektiva. Och samtidigt fyllda med engagemang och passion, för musiken och för människorna som skapar den.

Sven Karpes sommarkurser har alltsedan begynnelsen finansierats av Ivar och Gerda Lundgrens stiftelse. Ivar Lundgren var kansliråd och amatörviolinist och hade studerat för Charles Barkel. Vid ett tillfälle frågade han Barkel om vad han och hans hustru skulle göra med sina pengar efter sin död eftersom de inte hade några arvingar. Barkel svarade kort: ”Tänk på de svenska violinisterna”. Därav följde att paret Lundgren testamenterade hälften av en fastighet på Drottninggatan i Stockholm till en stiftelse med uppgift att dela ut stipendier till företrädesvis unga violinstuderande. De första åren gick de flesta stipendierna till högskolestudenter och redan yrkesverksamma musiker för att ägna sig åt avancerade violinstudier, ofta kurser utomlands. Efter några år började man diskutera möjligheterna till någon form av violinkurser inom Sverige så att fler elever på ett enkelt sätt skulle kunna få del av pengarna. Inspirerad av sina egna upplevelser på Carl Fleschs sommarkurser i Baden-Baden, och vis av det faktum att hans och många andras studier kom igång alldeles för sent, så föreslog Sven Karpe en kurs som skulle rikta sig till en yngre målgrupp, 11-16 år men egentligen utan undre gräns. Via provspelningar skulle man fånga upp unga violintalanger från alla delar av landet, framför allt de som till vardags hade svårt att få kvalitativ undervisning. Under sommarledigheten från skolan, i en lugn och harmonisk miljö med likasinnade kamrater skulle de kunna tillägna sig en stabil teknisk och musikalisk grund och ett metodiskt sätt att arbeta som de skulle ha nytta av hela livet. De ansvariga tyckte idén var värd att prova och en nu 57-årig kursverksamhet tog sin början.

Kallkursen 2011

År 2011 hade Kallkursen 16 deltagande elever, 15 violinister och en violast, mellan 13 och 17 år. Den ägde rum 11–23 juni och leddes av Ulla Magnusson, Sten-Johan Sunding och Hanna Matell assisterade av "gästprofessorerna" Gunilla Birkedal Lindberg och Elin Rubinsztein samt Rooney Magnusson vid pianot. Till kursens slutspurt och de båda avslutningskonserterna i Kalls kyrka anslöt även pianisten Erik Lanninger. Och i kursens inledning gästades de som brukligt är av Lisbeth Vecchi. Under ett par dagar videofilmade hon varje elev från alla vinklar och har både gemensamma och personliga genomgångar av vad var och en behöver tänka på för att få ett så ergonomiskt frigt och avspänt spel som möjligt.

*Inget undgår Ulla Magnussons pedagogiska blick. Här undervisar hon Lisa Chenevier.
Foto: Fredrik Ström*

*Bilden på vänster sida: Clara Arvidsson.
Foto: Lovisa Almhagen*

*Jakob Ander har fått lära sig att man inte ska ha för lågt notställ.
Foto: Fredrik Ström*

Text: Fredrik Ström

Det faktum att kursen genomsyras av ett ergonomiskt helhetstänkande är det som har förändrats mest sedan kurserna startade. I övrigt är upplägget mycket likt det Sven Karpe hade. Morgonen inleds kl. 8.45 med samling i Kallskolans gymnastiksal, ett gemensamt uppvärmningspass med fokus på kroppen, ergonomiska spelrörelser med och utan instrument och stretching. Mot slutet av kursen får eleverna ta över ledningen av passet för att verkligen etablera kunskaperna. På Karpes tid kallades passet för "morgonbön" och hade mer fokus på fioltekniska stråk- och vänsterhandsövningar. Det var en föregångare till dagens gruppundervisning och teknikgrupper och ett sätt att effektivisera undervisningen där så var möjligt.

I övrigt är Kallkursen inriktad på individuell undervisning. Under ganska många år, framför allt under 80-talet när Lundgrenska stiftelsens ekonomi var starkare, hölls två kurser i Kall varje år samt en kurs på Biskops-Arnö folkhögskola under ledning av professor Harald Thedéen. Den andra kursen i Kall var då även inriktad på kammarmusik och hade också cellister med. Nu när det knappt finns ekonomi för en kurs ligger fokus, precis som när kurserna startade, på att optimera varje deltagares personliga utveckling. Individuell lektion varje dag, daglig övningshjälp av hjälplärarna, rikliga möjligheter till spel med piano, teoriundervisning och ett eget övningsrum gör att de flesta elever under kursens gång gör anmärkningsvärda framsteg.

Första lektions- och övningspasset pågår fram till kl. 12.00 då det är lunch. Då har man innan dess också hunnit med en "skalträff" då

varje lärare har en gemensam teknikhalvtimme med de elever man har huvudansvaret för. Efter lunch följer det på sitt sätt viktigaste av allt, den svenska siestan fram till 15.15 då en gemensam fikastund inleder nästa övnings- och lektionspass, som sträcker sig från 16.00 till middagen 18.30. Under lunchpausen är det absolut övningsförbud utan man ska istället ägna sig åt motion och vila. Många tar sig ner till den lilla gräsplanen i byn för en fotbollsmatch. Tidigare var innebandy i gymnastiksalen på kvällarna den huvudsakliga fysiska aktiviteten, men alltför många vinnarskallar med tillhyggen i ett begränsat utrymme innebar för stor skaderisk. En dag under kursen är helt spelledig och ägnas åt en gemensam utflykt, vanligtvis till det närbelägna berget Suljätten.

Att ta paus är inte att lata sig

Pausernas betydelse är något som verkligen betonas och det verkar vara den största lärdomen för många av deltagarna. Övningspassen på för- och eftermiddagen är helt tillräckliga om man är fullt koncentrerad, har en väl uttänkt planering för sin övningsstid och är medveten om att kroppen och hjärnan behöver pauser och ständig variation för att fungera optimalt. Att ta paus innebär inte att man latar sig utan det är då som kroppen och

**Läs mer om
Sven Karpe och
Kallkursen på
www.kallkursen.se.**

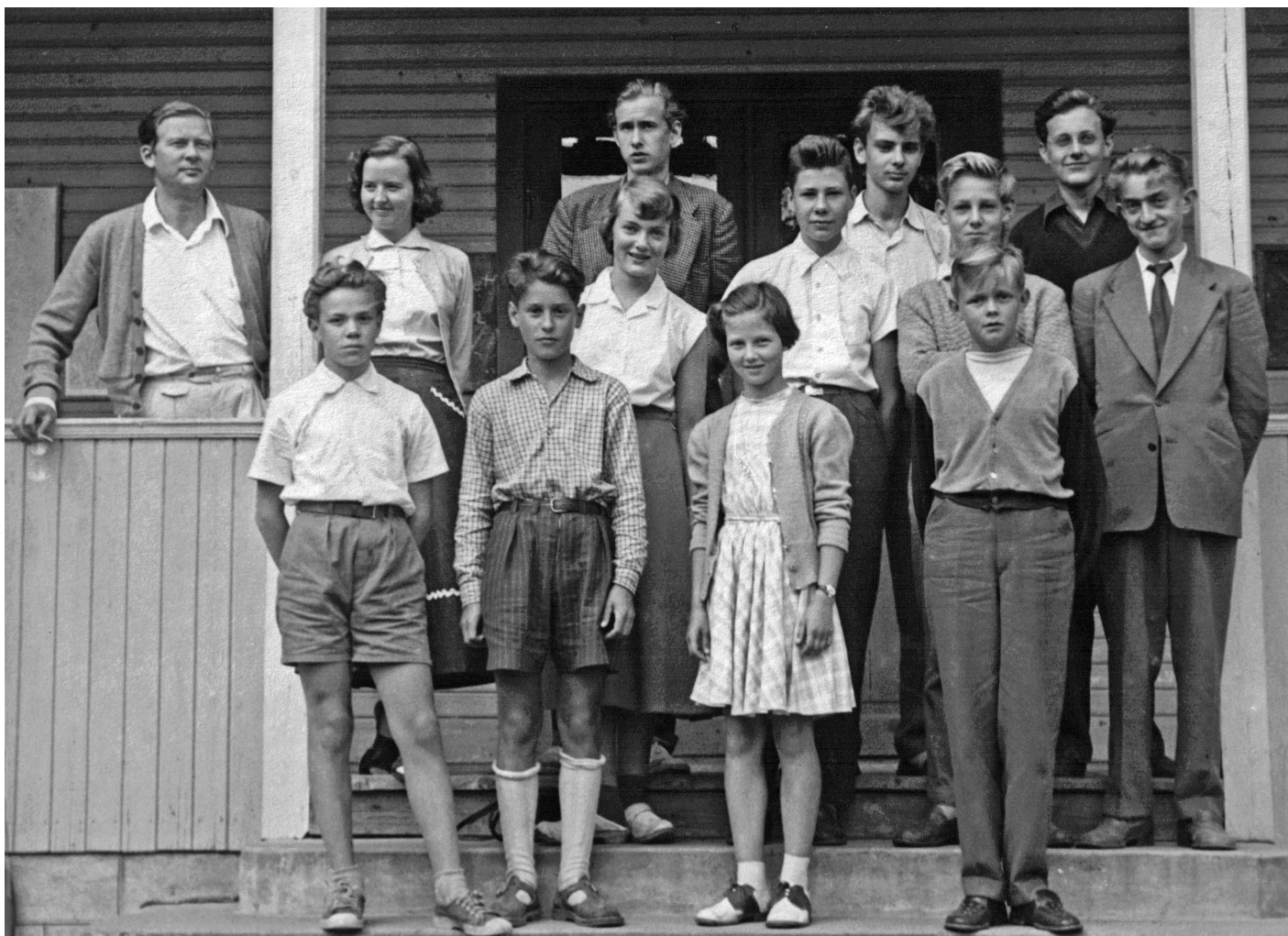
Lundgrenska stiftelsens första sommarkurs i Källviksbrunn 1954.
Övre raden: Sven Karpe, Esther Bodin Karpe, Jan-Ewert Andersson, Curth Wåhlander, Ulf Lindberg.
Mellersta raden: Karin Frieberg (William-Olsson), Ivar Pedajas, Axel Kylsten, Kjell Larsson.
Främre raden: Antonio Nicolini, Lars-Bertil Larsson (Fresk), Ulla Ekvall (Magnusson), Karl-Robert Lindgren.

hjärnan har tid att bearbeta det man har övat på. Kallkursen har alltid haft ett rejält avbrott mitt på dagen och både Flesch och Karpe talade uttryckligen om att inte öva för länge i sträck och att variera sina övningspass. Enligt Karpe var ett bra upplägg för två timmars övning, där varje pass var varierat och aldrig längre än 25 minuter:

1. Skolor, stråkövningar, teknikövningar.
2. Svåra ställen i repertoaren.
3. Etyder.
4. Genomspejning av repertoaren.

Så även om det ergonomiska tänkandet har utvecklats till att verkligen innefatta hela människan och nu präglar kursupplägget så fanns det på så sätt inbyggt i Kallkursen ända från början. Långt innan det var något som det forskades i eller diskuterades i musiker- och musikpedagogkretsar.

Efter middagen är det teoriundervisning följt av kvällsmusik på Kallgården, familjehotellet där alla bor. Det är en form av gemensam lektion där man spelar upp för de övriga deltagarna. Det man framför behöver inte alls vara konsertfärdigt utan kvällsmusiken är en del i det pågående arbetet där styckena växer fram inför publik kväll efter kväll. Två av Kallkursens ursprungstankar som fortfarande praktiseras är att eleverna ska

lära sig minst ett nytt stycke under kursen samt att de ska få studera in verket tillsammans med en skicklig pianist. Det vill säga att under hela instuderingen, även när man kanske bara kan spela stycket i halva tempot, få arbeta musikaliskt med verket i dess helhet, inte bara sin egen stämma. Under hela Sven Karpes tid vid kurserna så var hans fru Esther Bodin Karpe med som pianist och hon tog ofta med sig någon av sina elever vid Musikhögskolan i Stockholm för att ytterligare utöka möjligheterna. Och Rooney Magnusson har varit med som pianist under hela den tid Ulla har varit med som lärare, vilket är över 30 år.

Ulla Magnusson

Ulla Magnusson är en unik stomme i Kallkurserna. Hon var med som elev på de fem första kurserna 1954-58, hon återkom som hjälplärare under spridda år fram till 1980 efter vilket hon varit med som lärare varje år. Ulla Magnusson är överhuvudtaget den person som mer än någon annan idag företräder den svenska violinmetodiken och arvet efter Sven Karpe. Men även de övriga i lärarteamet har samtliga varit med på kurserna i Kall eller Biskops-Arnö som elever. Systemet med hjälplärare som kan assistera elevernas övande var något som introducerades av Karpe och så småningom systematiserades till att fungera som praktik för metodikstuderande högskoleelever. Hjälplärarna har ett nära

Kallkursen 2011.

Stående: Ulla Magnusson, Christopher Sandberg, Lovisa Hagman, Benny Wang, Lovisa Almhagen, Jakob Ander, Unni Enlund Mathisen, Carl Vallin, Marcus Bäckerud, Oscar Edin, Hanna Ericsson, Tove Bagge, Hanna Matell, Gunilla Birkedal Lindberg, Rooney Magnusson, Britta Alsterman, Erik Lanninger, Vilma Sunding, Sten-Johan Sunding, Elin Rubinsztein
På huk: Maja Samuelsson, Lisa Chenevier, Ida Dejenfelt, Sara-Felicia Nyman Stjärnskog, Clara Arvidsson.

Foto: Fredrik Ström

samarbete med huvudlärarna så att de vet exakt vilken hjälp varje elev behöver.

En annan person som i bakgrunden gör en ovärderlig insats är Britta Alsterman som sedan 1980 varit administrativt ansvarig för allt som har med Lundgrenska stiftelsens kurser att göra. Under själva kurserna är hon med och ordnar fika, städar och allt möjligt annat, som också möjliggör att hålla kostnaderna nere. Från början var kurserna ett helt stipendium men i nuläget betalar eleverna en del av kostnaden för mat och logi. Ekonomiskt tar man ett år i taget, 2011 klarades ekonomin tack vare bidrag från Kungliga Musikaliska Akademien och Helge Ax:son Johnsons stiftelse.

Runt 550 elever har genom åren passerat genom Lundgrenska stiftelsens sommarkurser i Kall och Biskops-Arnö. En väldigt hög procent av dessa är nu verksamma i det svenska och internationella musiklivet som professionella musiker eller pedagoger. Eller för den delen ytterst kompetenta amatörmusiker. Och standarden på eleverna och deras utveckling under kursen är minst lika hög idag som någonsin förut. Konceptet var väl uttänkt när kurserna startade, och i sin nuvarande ännu mer förädlade form är det svårt att tänka sig ett mer strukturerat eller effektivt upplägg. Sven Karpe skulle vara stolt och hedrad.

Kallkursen 2011

Nördar i obygdén

Carl Vallin från Floda utanför Göteborg fyller 16 år i november och är med på Kallkursen för tredje gången. Han började spela för Lotta Tipsis vid Lerums kulturskola och studerade sedan privat för Eva Bogren. Hans nuvarande lärare är Lars Kvensler, violinist i Göteborgsoperan och kollega med Carls pappa som är flöjtist i samma orkester. Till hösten börjar Carl på Orkestermusikerprogrammet vid Birger Sjöberggymnasiet i Vänersborg och han har redan nu en tydlig målsättning att bli musiker. Trots en bister arbetsmarknad.

Carl Vallin.

– Eftersom pappa är musiker så har jag ganska klart för mig vilka villkor som gäller i yrket. Och jag tror att det är värt att satsa på. Det finns trots allt möjlighet att få ett väldigt omväxlande yrkesliv. För jag vill ju inte bli en sän där tråkig som sitter i en orkester och spelar och sedan går hem och äter middag och sover. Jag vill sitta i orkester, sen vill jag ha elever och så vill jag även kunna spela kammarmusik och folkmusik. Jag tror på det här med variation efter tre år i Kall, flinar Carl med hänvisning till morgonsamlingens ergonomiska mantra.

Carl manövrerar lika moget mellan frågorna om sin framtid som mellan fraserna i första satsen av Brahms G-dursonat, ett av de stycken han studerar under kursen.

– Jag har det i mina egna händer på något sätt. Sköter man sig och gör det man ska och är

motiverad och utnyttjar tiden, så kan man nå sitt mål. Fast jag släpper aldrig tanken på att det kan gå snett, man kan tröttna eller skada sig, så jag ser till att jag har en bra gymnasieutbildning i botten.

Unni Enlund Mathisen är 14 år och är på sin första Kallkurs. Unni har spelat för Eva Unosson i Borlänge musikskola sedan hon var fem år gammal och är verksam i såväl Dalaviolinisterna som i Borlänge ungdomssymfoniker och Borlänge orkesterförening. Unni var en av tre vinnare i Musik i Dalarnas tävling ”Musica Akustica

2010” för unga musiker mellan 13 och 15 år, vilket innebar ett solistframträdande med Dalasinfoniettan. Trots den nivå hon redan har nått upp till så är Unni relativt säker på att musiken inte kommer att bli hennes yrkesval.

– Jag tänker inte gå musikhögskola och bli professionell. Jag spelar för att jag tycker det är kul men jag har aldrig tänkt att jag skulle vilja bli fiollärare eller musiker. Det känns som om det är så stor konkurrens. Jag kommer förstås att fortsätta spela men på gymnasiet blir det naturvetenskaplig linje. Advokat eller psykolog är yrken jag skulle kunna tänka mig.

Vad har då Kallkursen haft för betydelse? För Unni så har teoriundervisningen varit viktig, och hon har fått större förståelse för vilken nytta

hon har av dessa kunskaper i praktiken. Dessutom har hon blivit mer medveten om vilka krav hon kan ställa på sig själv.

– Jag kan vara betydligt noggrannare. Till exempel med att spela rent. Det som också har varit lärorikt är hur viktigt det är att ta ordentliga pauser. Jag hade inte förväntat mig att de skulle tänka lika mycket på att man inte ska öva som på att man ska öva. Jag hade trott att vi skulle öva hela dagarna.

Återhämtningens betydelse är också det som Carl Vallin tycker är den största lärdomen. Att inte öva för övandetets skull utan att vara effektiv under begränsade pass varvat med avkoppling och fysisk aktivitet.

– Jag har blivit mycket bättre på att utnyttja tiden. Utan det jag har lärt mig på Kallkursen så hade jag inte alls vetat på samma sätt hur jag ska

Text: Fredrik Ström

Foto: Lovisa Almhagen

lägga upp min övning för att vara så effektiv som möjligt.

Carl kliar sig i huvudet och fortsätter eftertänksamt.

– Det handlar om så mycket mer än det man gör i övningsrummet. Man gör ju inte ens hälften av resultaten med fiolen i handen på något sätt.

När vi har uteaktiviteter, när vi umgås på kvällarna... det blir en helhet här där man märker hur stor roll allting annat i livet också spelar.

Både Carl och Unni hade vissa farhågor om att det skulle kännas långt med tolv dagars fiolfanatism i obygd. Väl på plats tycker båda att kurslängden är lagom. Man kan i lugn och ro tillägna sig nya kunskaper. Men den största anledningen till trivseln är den starka sammanhållningen och de många gemensamma aktiviteterna tillsammans med andra musiknördar. Ett epitet Carl ger sig själv utan antydning till ironi.

– Ja, nog räknas jag som en nörd i musiksammanhang. Jag har andra intressen och lyssnar på en hel

del annan typ av musik också. Men jag gillar inte riktigt den här nya datamusiken... men det är väl ganska normalt för en klassisk musiknörd.

Och han tar därmed tillbaka ordet från manusförfattarna i 80-talets Hollywood. Det här är "Revenge of the Nerds". På riktigt.

Unni Enlund Mathisen.

Små låtar för små stråkar

Musikstycken för nybörjare av Eva Bogren. Materialet går att använda såväl individuellt som i grupp.

Violin

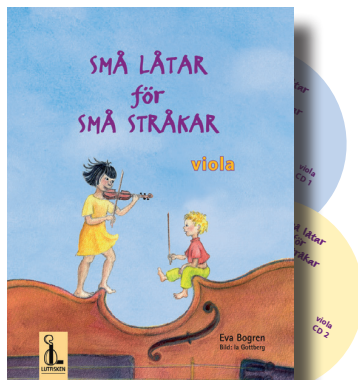

Innehåller ett sjuttioalåtar. Inb. 80 sid.
CD:n innehåller alla låtar (köps separat).

Bok VIOLIN (best. nr 978-91-8849-625-6)
Exkl. moms: 137,- Inkl. moms: 145,-

CD VIOLIN (best. nr 733-18-6321-141-2)
Exkl. moms: 120,- Inkl. moms: 150,-

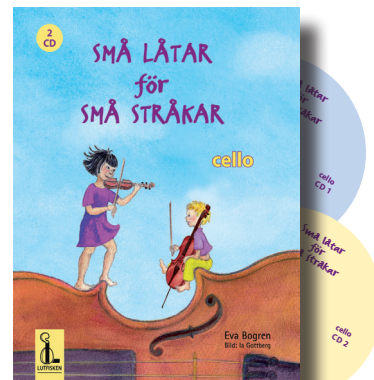
Viola

I denna utgåva medföljer två CD. Några låtar inspelade i tio olika rytmvarianter. Inb. 80 sid.

Bok VIOLA inkl. 2 CD (best.nr 978-91-8849-658-4)
Exkl. moms: 317,- Inkl. moms: 336,-

Cello

I celloboken är antalet låtar utökad till ca 80. Här ingår 2 CD med samtliga låtar. Inb. 96 sid.

Bok CELLO inkl. 2 CD (best. nr 978-91-8849-660-7)
Exkl. moms: 340,- Inkl. moms: 360,-

Förlaget Lutfisken AB
www.lutfisken.se
mail: info@lutfisken.se
fax: 031-776 99 70
tel: 031 - 27 40 98 (säkrast ti-to 8:30 - 10:30)

www.lutfisken.se

Il Presidente

Bruno Giuranna tar över

Text och foto: Fredrik Ström

ESTA har en ny president. Violalegenden Bruno Giuranna valdes på delegatmötet i Falun 3 juni till att efterträda avgående Edith Peinemann. Det är en hedrad och mycket populär ny president som tar emot gratulationer från var och varannan konferensdeltagare i Kristineskolans korridorer. Och det är en man som tar sitt nya uppdrag på största allvar.

Bruno Giuranna lider ingen brist på musikalisk erfarenhet. Född i Milano 1933 började han spela violin vid fem års ålder och fullbordade sedermera sina studier med diplom i violin och viola vid Santa Cecilia konservatoriet i Rom. Det var dock först i 17-årsåldern som Bruno Giuranna provade viola, och då gjorde han det enbart i syfte att få större ton och därigenom utveckla sitt violinspel. Men han fastnade för violans klang och gradvis tog det över som hans huvudinstrument. Vid 21 års ålder gjorde han solistdebut genom att uruppföra Giorgio Federico Ghedinis violakonsert tillsammans med Roms Radioorkester under ledning av Herbert von Karajan. Något som borde få vilken 21-årig violast som helst att bli en smula... stressad.

– Herbert von Karajan var fantastisk att arbeta med, säger Bruno Giuranna, och ett minnets ljuva smäleende drar i högra mungipan.

– Kanske var det ungdomligt oförstånd, men jag kände mig inte på något sätt skrämmd av Karajans rykte eller person. Han var oerhört professionell. Det var ett nyskrivet verk men han kunde det perfekt och jag kunde känna mig fullständigt trygg.

Bruno Giurannas hemsida, www.giuranna.it, innehåller "My Viola Parts", en avdelning där han delger stråk, fingersättning och artikulation på skalor och en rad kända verk för viola.

Bruno Giurannas masterclass i Falun.

Bruno Giurannas fortsatta musikaliska karriär är imponerande. Solist med världens främsta orkestrar och dirigenter som Claudio Abbado, Carlo Maria Giulini och Sergiu Celibidache. 27 stycken skivinspelningar som solist, kammarmusiker och dirigent med spelkamrater som Henryk Szeryng, Mstislav Rostropovich och Anne-Sophie Mutter. Grundare av orkestern I Musici 1952, en orkester med tyngdpunkt på barockmusik där han spelade både viola och viola d'amore. I Musici första inspelning 1955, Vivaldis "De fyra årstiderna", var den dittills bara andra inspelningen av verket någonsin, och bidrog både till ensemblens världsrykte och till att Vivaldis violinkonsertcykel numera är ett av de mest kända verken i musikhistorien. Bruno Giuranna har också varit president i "The Bruno Giuranna International Viola Competition" i Brasilien och han har varit en ledande figur i många kammarmusikfestivaler världen över. Och det är inom kammarmusiken han har känt sig som mest hemma, i ensembler som Trio Italiano d'Archi, Beaux Arts Trio och Quartetto di Roma.

– Om jag ska bara få nämna en person som betytt mest för mig musikaliskt så är det Franco Gulli. Han var min musikaliske bror och vi spelade många år tillsammans i Trio Italiano d'Archi.

Hur får man då en ensemble att hålla ihop trots de personkemiska slitningar som ofelbart uppstår?

– Visst kan man ha olika åsikter, men jag har aldrig upplevt det som något problem. Det viktiga är att ha regelbrotten mellan inspelningar och turnéer så att medlemmarna får göra andra saker. Då är det bara positivt när man träffas för att spela igen.

Och så undervisning. Av sina egna lärare nämner Bruno Giuranna främst Remy Principe vid Santa Cecilia-konservatoriet, eftersom det var av honom han lärde sig att öva, analysera och bygga teknik från grunden. Trots sitt tidiga genombrott och synnerligen aktiva musikerkarriär har Bruno Giuranna själv undervisat sedan han var 24 år gammal då han fick sin första elev på Musik-konservatoriet i Milano.

– Jag var 24 år och eleven 27. Så jag hade vissa problem att hålla disciplinen.

Bruno Giuranna har varit lärare vid bland annat Hochschule für Musik Hanns Eisler i Berlin, Royal Academy of Music i London och University of Limerick samt vid otaliga mästarkurser. I nuläget har han 14 violastudenter vid Fondazione Walter Stauffer, en privat musikhögskola i Cremona där de övriga stråklärarna är Salvatore Accardo, violin, Rocco Filippini, violoncell och Franco Petracchi, kontrabas. En gång i månaden åker han från sitt hem i Asolo, i bergstrakterna nordväst om Venedig, och har intensivvecka med eleverna. Och så kurser och gästlärarbesök runt hela världen.

– Visst blir jag trött, men det är inget som inte en god natts sömn kan bota. Jag älskar att arbeta och det har alltid gått bra att kombinera min musikerkarriär med min undervisning. Det handlar bara om att planera.

Bruno Giuranna har varit medlem i ESTA i snart ett decennium och han var en av initiativtagarna till att ESTA Italien grundades 1976. Men den italienska grenen var länge inte särskilt aktiv.

– Italienarna är väldigt individualistiska. Det har varit svårt att få medlemmar. Och det är en av de saker jag kommer att prioritera under min tid som president. Jag ska försöka utnyttja mina personliga kontakter för att väcka de länder där avdelningarna har somnat in eller inte ens existerar. Spanien till exempel, ett stort kulturland helt utan ESTA-avdelning.

Att bli president för ESTA är inget Bruno Giuranna tar lätt på. Han ser det som en stor

Bruno Giuranna botar froschskräck.

ESTA:s grundare och två presidenter: Marianne Kroemer, Bruno Giuranna och Edith Peinemann.

ära men också ett enormt ansvar och ända sedan hans namn kom upp på förslag har han funderat över vad presidentrollen innebär. Funderingar han fortfarande är mitt uppe i.

– ESTA fyller 40 år nästa år och vi måste fråga oss själva om organisationen uppfyller sina mål och vad vi eventuellt måste göra annorlunda för att möta den förändrade omvärlden. Musik är inte längre en självklarhet i samhället utan vi måste arbeta aktivt för att få politikerna att inse musikens värde för människor.

Det känns tryggt att ESTA kommer att ha en ledare med all den erfarenhet och gentlemannamässiga pondus man kan begära. Men under den älskvärda ytan finns en stark vilja och temperament. Som när Silvio Berlusconi kommer på tal.

– Nej, men allvarligt talat! utbrister Bruno Giuranna och slår häftigt ut med armarna.

– Det är en tragedi! Varför ska jag behöva skämmas för min premiärminister så fort han öppnar munnen? Och för utbildningsväsendet i Italien har det varit en katastrof. Men jag är optimist. Trots att Berlusconi stiftar lagar för att skydda sig själv och kontrollerar de flesta nyheter som når den italienska allmänheten så är vinden på väg att vända.

När han åter har landat i soffan och lugnat sig något, betonar Bruno Giuranna återigen det allvar med vilket han ser på sin uppgift som president för ESTA.

– Det är ett nytt och spännande partitur som ligger uppslaget framför mig. Som jag kommer att studera noggrant.

Bruno Giuranna blir tyst en stund. Sedan spritter han plötsligt till.

– Konferensen i Falun har verkligen varit fantastisk! Jag tyckte till och med om Cello Metal!

Stråklandslaget 2011

En berättelse från insidan

– BAM! Avrätta noterna! Om strängarna går av betalar jag nya. BAM! BAM!

Orden är Berth Nilssons, Stråklandslagets inspirerande dirigent. Visst kan det kännas det tungt i början av ett orkesterläger, med oändligt många timmars övning framför sig. Men med rätt inställning och positiva lärare och deltagare blir det med ens jätteroligt!

Ryggen och axlarna värkte, jag led av sömnbrist och den där långsamma replisen i Mozarts Haffnerrondo satt på replay om och om igen i huvudet. Det var tungt att för tredje gången den här sommaren packa resväskan för att åka långt hemifrån. Bara två dagar tidigare hade jag kommit hem från ett annat fiolläger, Kallkursen, uppe i Jämtland. I tolv dagar hade jag tillsammans med 15 andra ungdomar spelat intensivt många timmar om dagen, och vid det laget kändes det verkligen i kroppen. Trots den dagliga morgongympan kände jag mig utsliten och det jag ville mest av allt var att få vila. Men nej, det var bara att sätta igång att packa och sedan åka till Kalmar. Då undrade jag varför jag hade anmält mig.

I somras deltog jag i RUM:s orkesterkurs Stråklandslaget, som håller till på Högalids Folkhögskola i Kalmar. Det var fjärde året i rad som jag var på stråkläger i Kalmar. De första två åren spelade jag och min äldre syster Beatrice i Juniorlandslaget Stråk som är ett

stråkläger öppet för alla stråkspelande ungdomar från 13 år och uppåt. Stråklandslaget är på en högre nivå, och man måste provspela för att komma med. Den här sommaren var det andra året vi blev uttagna till kursen.

Vi var 29 ungdomar som samlades för att under en intensiv vecka lära känna varandra och tillsammans öva in flera orkesterstycken. Vi spelade verk

av bland annat Händel, Mozart, Dvořák och Hindemith. I slutet av veckan skulle vi framföra dem vid konserter i både Karlskrona, Nybro och Kalmar.

Allt som vi spelade i fjol var så vackert och jätteroligt att spela. Då spelade vi bland annat verk av Atterberg, Grieg och Sjos-takovitj. Musiken var så underbar, jag hade flera favoritställen som

var så fina och härliga att spela. Jag fick rysningar av välbehag på slutkonserterna. Så jag hade riktigt stora förväntningar på årets kurs.

När jag fick årets noter och började öva blev jag lite besviken. För mig sa det inte klick direkt. Concerto grosso av Händel var det jag gillade mest, det var både vackert och fartfyllt. Men Mozarts Symfoni nr. 29 i A-dur var inte direkt det roligaste att spela. Det var väldigt många åttondelar och alla upprepningar i musiken gjorde det ganska enformigt. Men Mozart har skrivit massor av fin musik tycker jag. Stycket som jag spelade i Kall var Haffnerrondot i G-dur och det var jätteroligt att spela!

Lovisa Almhagen

Ålder: 15 år

Familj: Mamma och pappa, två fiolspelande systrar 10 och 17 år, pojkvän och hund.

Bor: Floda, mitt emellan Göteborg och Alingsås.

Gör: Går i nionde klass på Montessoriskolan Floda Säteri.

Fritid: Spelar fiol sedan sex års ålder, fotograferar, bloggar.

De första dagarna av kursen var inte så kul, eftersom det inte lät lika bra med en gång som på inspelningarna jag hade lyssnat på. Och jag saknade människorna som var med förra sommaren. Men vi fortsatte öva flitigt, och efter några dagar blev det roligare! Det lät mycket bättre under repetitionerna, och dessutom började vi planera inför konserterna. Jag vande mig vid musiken, och jag kom på mig själv med att glatt sjunga på min stämman i alla pauser.

Vår dirigent, Berth Nilsson, är så himla positiv hela tiden. Han är ett riktigt musikgeni och han vet hela tiden hur han vill att det ska låta. Det är äkta underhållning att lyssna på honom när han ska beskriva för violinisterna eller cellisterna hur de ska spela på olika ställen. Förutom att vi som sagt ibland ska "avrätta noterna" får vi ofta höra beskrivande uttryck som "trumpetfiol" och "lät som en sommarbris". Jag kommer ihåg ett övningsstillfälle vid förra årets kurs. Under en repetition när vi övade ett stycke av Sjostakovitj målade Berth upp en bild för oss hur det skulle låta. Andrafiolerna var den gröna varma sommarängen, förstafiolerna var en lätt sommarvind som svepte fram, cellostämman skulle föreställa bergen i bakgrunden och violasterna var de betande kosorna. Ja, så kan man ju också se det!

Foto: Beatrice Almhagen

Text: Lovisa Almhagen

Något som jag tror alla kommer ihåg från Stråkländslaget är matsalen. Man äter hela sex gånger per dag för att hålla energin uppe. Det behövs eftersom vi övar så mycket. Under alla fyra somrarna jag har varit där har jag älskat maten. Den är så himla god och det tycker jag är viktigt.

När man väl har kommit in i dagsrytmen på lägret känns det egentligen inte som man spelar särskilt mycket. Men efter att ha räknat har vi kommit fram till att vi spelar sju timmar per dag. Och det är ganska mycket...

Efter slutkonserterna i Karlskrona ångrade jag inte en sekund att jag hade sökt till kursen. Gemenskapen i Stråkländslaget är underbar. Vanligtvis är det lättare att lära känna människor som spelar samma instrument som en själv, men i den här orkestern umgås jag med alla. Dessutom får man chansen att prova andra instrument, och det är ju alltid kul!

Om jag inte hade varit med på lägret skulle jag säkert ändå bara ha suttit hemma och degat. Och något jag verkligen inte gillar är att slösa bort lovdagar på ingenting! Nästa sommar kommer det kanske vara samma visa: Varför sökte jag? Men jag kommer utan tvekan försöka få en plats i Stråkländslaget igen!

Webbshop på: www.fiolaffaren.se

Fiolaffären
I STOCKHOLM AB

Nu har vi sänkt priserna på
STRÄNGSATSER
Portofri leverans nästa dag

Nya erbjudanden varje vecka i
WEBBSHOPEN

Tobakspinnargatan 4, 08-668 13 15, mån-fre 11-18 & lör 11-15

ALLT INOM STRÄKINSTRUMENT

Stort urval av
INSTRUMENT OCH STRÄKAR
ETUIER, STRÄNGAR, AXELSTÖD, HARTS m.m.
REPARATIONER

Webbshop
via vår hemsida
www.fioler.se

N NILSSON FIOLOGYGARE AB
Erikslustv. 62, 216 18 Malmö
Tel. 040-15 98 03 Fax 040-15 97 47
E-post: info@fioler.se Hemsida: www.fioler.se

Medlem av: International Society of Violin and Bow makers
Verband Deutscher Geigenbauer und Bogenmacher e. V
Sveriges Violinbyggarmästare

Hej alla vänner!

Tänk så mycket det hänt sedan sist med ESTA-kongressen, skolavslutningar, sommarlov, folkmusikläger, spelmansstämmor och nu sist skolstart.

ESTA-kongressen var väldigt bra! Det var synd om er som inte kunde delta för ni missade så mycket. Jag åkte bil till Falun med min vän Kjell-Åke Hamrén, hemresan skulle nog bli med tåg. Jag delade boende i en cell med min vän och tidigare kollega Harriet. Det var inte alls tokigt att bo på Falu fängelse som nu är vandrarhem. Standarden var enkel men helt okej. Där bodde även presidenten för ESTA Kroatien som vi lärde känna. Han ansvarar för att anordna ESTA:s kongress 2012.

Bara att komma till Falun var roligt, då jag själv gick på skolan för cirka 35 år sedan, och inte varit dit många gånger efter det. Kongressen innehöll många bra föreläsningar och fantastiska konserter och möten med både gamla och nya vänner. Det är svårt att säga vad som var bäst. Men jag tyckte speciellt mycket om konserten med Con Amore (Norrköping), Freitag (Falun) och Dalaviolinisterna (Borlänge). De gjorde en fantastiskt bra konsertshow med precis vad jag efterlyste i förra Ta dig ton-artikeln, nämligen att spela och gå i figurationer med danssteg med mera. Konserten var verkligen bra! Ja, nu har jag nämnt en konsert men det var mycket, mycket som var intressant och bra. Jag vill tacka **alla som arbetat med ESTA-kongressen i Sverige**. Ni gjorde ett mycket fint arbete. Hur gick det nu med min hemresa? Näst sista dagen kom min vän Werner Schmidt från Schweiz och sa att han och hans fru hade en hyrbil och tänkte åka och hälsa på mig efter kongressen. Passar mig utmärkt sa jag och fick åka med hem till mig. Tänk vad det ordnar sig bra ibland.

På kongressen träffade jag **Laine Sepp från Estland**. Vi har träffats på flera kongresser och det är alltid roligt att höra hur andra arbetar. Laine arbetar på Kuressaare musikskola på en ö i skärgården som heter Saaremaa. Hon har sett hur balansen mellan pojkar och flickor som spelar stråk har förändrats och att det är få pojkar som spelar numera. Därför anordnar hon varje år en festival för bara pojkar, **"Boy String Festival"**. Jag fick en inbjudan av henne som jag tyvärr måste tacka nej

till men kanske det finns någon annan som är intresserad av att åka och delta? Festivalen äger rum 22-23 oktober. Visst är det bra med initiativ så hör gärna av er till henne till lainesep@gmail.com. Själv har jag så unga elever ännu och inte heller så många pojkar, men jag skulle gärna åka över och vara med på hennes festival. Av mina fjorton nybörjare så är det två pojkar och tolv flickor. Är det ett problem eller ska vi bara acceptera att pojkarna blir så få? Jag tycker nog att det är ett problem som kanske märks mest när eleverna kommer upp i tonåren då flickorna uppskattar att det även finns pojkar med i orkestrarna.

Årets folkmusikläger gick bra. Det var 45 anmälda elever på fiol, cello och nyckelharpa. Av dessa 45 hade 30 stycken varit på lägret tidigare. Första natten på läger ångrar jag mig alltid att jag anordnar det. Jag frågar mig varför jag frivilligt utsätter mig för ansvaret över alla barn och för att allt ska fungera. Allt eftersom veckan går så lugnar det ner sig och jag kan pusta ut.

Toppenväder, trevliga elever, bra lärargång och god mat. Vad mera kan man begära? En elev blev sjuk och fick åka hem och en annan valde att lämna lägret då hon inte tyckte det passade henne. Annars blir summeringen att det blev ett lyckat läger. Tänk er när vi tågade in cirka 60 stycken i Delsbo kyrka till gudstjänsten och spelade Delsbo brudmarsch och fick det att sitta ihop i takt! Det är inte många gånger vi lyckats med det. Nästa år kommer lägret att ligga en vecka senare och

då avslutas med en ungdomsspelmansstämma i Norrbo. Stämman kommer att rikta sig till elever i kulturskolor så jag hoppas att ni blir intresserade och bokar in andra helgen i juli 2012. Mera info kommer i kommande nummer.

Sommaren har också innehållit en veckas ideellt arbete på O-ringen. Då var det inte en enda ton som jag spelade utan då jobbade jag med att starta en massa herrar. Det kan vara bra att syssla med något annat än musik också. Sommaren har även inneburit en del målande. Det känns som att jag aldrig blir klar med att måla för varje sommar så måste jag förbättra husväggarna. Det är nu inte så att jag fått dille på att måla om huset varje sommar, utan jag hinner inte med att måla både hus och loge med både vitt och rött på en sommar utan jag har delat upp det. Men det är också skönt att stå på en stege och bara dra en pensel upp och ner utan att behöva planera något innan.

När man som jag bor på landsbygden så är det inte självklart att kommunen erbjuder gatulyse. Nej, här har byborna för ett antal år sedan själva gått ihop tillsammans och byggt upp ett gatulyse. Nu är det så att det naturligtvis kostar att ha lyset tänd och betalar vi alla en årsavgift så fungerar det.

med Marita Sandberg

*Erik Bäckström –
Färdig för
Norrbo-stämman.*

Men nu börjar armaturen på att bli gammal och vi behöver byta ut en del. Då kom Arne som är en trubadurisk sjuksköterska på att vi skulle anordna en **Ljuskonsert** i kyrkan. Byns olika artister fick ställa upp och hjälpa till. Sagt och gjort så medverkade naturligtvis även jag och min familj på konserten. Min syster Gunilla och jag spelade schweizisk folkmusik. När jag var till Bern på ESTA-kongress för några år sedan så träffade jag en av Schweiz mest kända folkmusiker. Vi utbytte noter och nu tog vi chansen att få spela några stycken av dem. De är 2-stämmiga och låter som wienermusik och är mycket trevliga. Konserten blev uppskattad då den var väldigt blandad med körsång, fiol, solosång, duett, brasskvartett med mera. Den var lättillgänglig så publiken var lite lyriska när de gick ut. Det är inte ofta man får uppleva att publiken blir så uppfylld av musiken. Roligt när publiken erbjuder sig att betala inte bara inträde utan även utträde.

I dag har jag haft en ledig dag och passat på att plocka två hinkar lingon. Jag bor så fantastiskt bra så det är bara att dra på sig stövlarna och gå ut i skogen och plocka vilka bär jag nu vill ha. Jag började med hallon och sedan blev det blåbär och nu lingon. Dessemellan så hittar jag en och annan svamp. Nu sitter min gamla pappa och rensar bären så jag sedan kan koka sylt åt oss båda. Sedan är det bara lingondrickan kvar. Men det är inte lätt att lyckas med att ha trädgård och att hinna med att odla. Vår potatis kom ner i jorden till midsommar (då en del brukar ta upp den), jag tog upp de första potatisarna idag och de var inte stora. Tomaterna i växthuset vill aldrig bli röda trots att vi haft en så fin sommar. Ja, det är bara att konstatera att man inte kan lyckas med allt.

Skolterminen har börjat och den här veckan har jag börjat undervisa. Trots att det känns som att sommarlovet har varit alldeles för kort så är det roligt att träffa eleverna. Med fjorton nybörjare så har Timrå kulturskolas fiolförråd tömts så det till och med fattas tre fioler. (Då är det tur att man har lite annat än kläder hemma i garderoben så man kan låna ut en och annan fiol). Det som är tråkigt med en liten kulturskola är att det är sårbart när elever slutar. Jag tyckte att mina orkestergrupper (fiolgrupper) blev bra men så ska tre elever flytta och i våras så slutade några. Ja, sånt är livet. Nu har jag beställt spelböcker till mina nybörjare. Det är bara att ta nya tag och försöka hitta bra och roliga repertoar och vara uppmuntrande. **Det gäller att se framåt och se på möjligheterna och inte på svårigheterna.**

Vänliga hälsningar

Marita Sandberg – fiolpedagog
marita.sandberg@bredband2.com

STRÅKPLANKET

Öva, öva, öva

Är, hur, varför...

Vi diskuterar ofta hur mycket elever ska öva.

Helst vill vi de ska öva varje dag – och samtidigt tycka det är roligt.

För vissa elever fungerar detta, för andra inte. Vissa slutar till och med spela helt på grund av pressen att öva, både från läraren och från föräldrar. När man målar så känns det självklart att det är *själva målandet* av tavlan som är det roliga. Men hur är det för oss? Tycker våra elever likadant? Att det roliga med att spela är *själva övandet*.

Små barn övar jämt på saker. Övar att lära sig gå, prata, äta själv, knyta skor. De repeterar och repeterar – ger sig aldrig. De vill ständigt lära sig nya saker, ständigt bli bättre och bättre. Det är denna nyfikenhet och drivkraft vi måste stimulera!

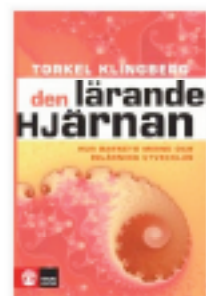
Det räcker inte alltid att bara ge våra elever övningstips och tekniska lösningar. Det är så mycket mer runt omkring som också spelar roll. Attityd, inställning, omgivning och förståelse för att bara nämna några saker.

Här är två böcker som öppnat nya vyer för mig:

* Carol S. Dweck: *Mindset*

* Torkel Klingberg: *Den lärande hjärnan*

Mindset handlar om skillnaden mellan "a growth and a fixed mindset". Hur man växer av utmaningar!

Den lärande hjärnan visar senaste rönen av hur hjärnan arbetar, bland annat vikten av att så fort som möjligt repetera något man lärt sig för att förbättra långtidsminnet. Vi vet alla att om eleven övar samma dag som man haft lektion så är möjligheten störst att lyckas med läran. Här får man det bevisat och mer därtill!

Skön läsning i höstmörkret,

Catharina

nina_kronqvist@msn.com

Nya medlemmar

Sara Eriksson
Tyskbagargatan 10, 1 tr
114 43 Stockholm
08 - 612 27 64
0733 - 40 31 95
sara.eriksson.violin@gmail.com
V

Anna Larsson
Nils Forsbergs plats 2
217 54 Malmö
070 - 649 04 09
amlarsson84@hotmail.com
V stud

Christina Lundström
Hjälmssta 9
743 86 Bälinge
070 - 267 97 58
V

Adressändringar

Eva Jernberg
Stjärnvägen 40
791 43 Falun
070-393 65 22
evajernberg@telia.com

ESTA Italien

Efter valet av Bruno Giuranna till president för internationella ESTA, fick ESTA Italien lov att hitta en ny president till landets egen avdelning. Valet föll på violinisten Massimo Quarta (*bilden till höger*), som av The American Record Guide beskrivs som "the embodiment of elegance". Quarta har blivit känd för sina tolkningar av den italienska virtuosrepertoaren, framför allt Paganini. Han har spelat in det mesta av Paganini, ofta med den Guarneri del Gesù som Paganini själv använde. Massimo Quarta har studerat vid Santa Cecilia konservatoriet i Rom, samma skola där Bruno Giuranna en gång i tiden studerade, för Beatrice Antonioni. Därefter har hans lärare inkluderat Salvatore Accardo, Ruggiero Ricci, Pavel Vernikov och Abram Shtern. 1991 vann Massimo Quarta Paganinitävlingen vilket blev startskottet för en vittomspännande internationell karriär som violinist, och på senare år även dirigent. Han är också professor vid Conservatorio della Svizzera Italiana i Lugano.
Se www.massimoquarta.com.

Tävlingar

Johansen International Competition 2012

"Johansen International Competition for Young String Players" äger rum i Washington DC, USA, 21-24 mars 2012. Tävligen äger rum vart tredje år och det här är sjätte gången den anordnas. Den är öppen för violinister, violaster och violoncellister i åldrarna 13-17 år. Första pris i varje instrumentkategori är 10 000 USD. Juryn består av Hiroko Yajima, violin, Michael Tree, viola och Ronald Leonard, violoncell. Anmälan senast 1 december 2011. Om man är för gammal för "Johansen" så kan man istället anmäla sig till den 59:e upplagan av "Washington International Competition", 8-9 juni 2012, där åldersspannet är 18-28 år. Denna tävling äger rum varje år men den roterar mellan sångare, pianister och stråkmusiker. Senaste datum för anmälan är ännu inte fastställt. Båda tävlingarna anordnas av "The Friday Morning Music Club, Inc.", en förening av musiker och musikälskare som har funnits i Washingtonområdet i 120 år. För närmare information se www.fmhc.org.

Jeunesses International Music Competition 2012

Den nittonde upplagan av "Jeunesses International Music Competition" äger rum i Bukarest 12-19 maj 2012 som en del av den stora rumänska musikfestivalen EUROPAfest. Tävligen anordnas av "jmEvents.ro", en rumänsk organisation för främjandet av kultur för unga, inte att förväxla med den internationella ungdomsmusikorganisationen "Jeunesses Musicales International". I år är tävlingsinstrumentet violin. Tävligen är indelad i tre åldersgrupper, upp till och med 14 år, upp till och med 18 år och upp till och med 30 år. Anmälan ska vara skickad senast 1 mars 2012. För närmare information se www.jmevents.ro.

Festivaler

Piatigorsky International Cello Festival

"Piatigorsky International Cello Festival", till den legendariske cellisten Gregor Piatigorskys ära, äger rum 9-18 mars 2012 i Los Angeles. Den presenteras av the University of Southern California Thornton School of Music, the Colburn School, the LA Phil och the Los Angeles Chamber Orchestra och har cellisten Ralph Kirshbaum som konstnärlig ledare. Festivalen har 22 framstående cellister från 12 länder i programmet, bland dessa Frans Helmerson, Steven Isserlis och Mischa Maisky. För mer information se www.usc.edu/piatigorskyfestival.

AMATÖR, MUSIKSTUDENT ELLER YRKESMUSIKER?

Hos oss hittar du ett brett sortiment av stråkinstrumentet för just dig. Vi har instrument i alla prisklasser. Även tillbehör så som stråkar, strängar, stöd, hartsch, etuier etc.

Vi skickar alltid fraktfritt över hela landet med buss eller post för snabb och säker leverans.

Ta en titt på hemsidan och hör av dig så ska vi hjälpa dig med det du behöver.

Vi finns inte längre bort än ett telefonsamtal eller mail.

Välkommen!

Mattias Sandlund

Din fiol.

GERINGSGATAN 2 · NORRFJÄRDEN
TEL: 0911-20 94 71 · 070-300 00 10
INFO@DINFIOL.SE · WWW.DINFIOL.SE

Nytt från AFP

Violinmassa

En grupp på 4 645 barn från Changhuaprovinsen i Taiwan har slagit nytt världsrekord i massviolinspel, och kommer att föräras en plats i Guinness rekordbok. Det rapporterar den globala nyhetsbyrån AFP. Rekordet sattes på ett stadion i Taiwan söndag 18 september. Det var på tiden att ett nytt rekord sattes, det gamla rekordet på 4 000 violinister var från London 1925.

Noterat i the Strad

David Garrett

Det går bra för David Garrett. Så bra att Madame Tussauds vaxkabinett i Berlin har gjort en vaxdocka av Garrett och placerat honom bredvid Bach och Beethoven. Den 30-årige violinisten, som är född i Aachen och son till en amerikansk ballerina och en tysk advokat, är hedrad: "Det bästa är att mina föräldrar och vänner nu kan träffa mig även när jag är på turné."

Artistic terrorists

Den 76-årige brittiske kompositören Peter Maxwell Davies vill införa böter för konsertbesökare vars mobiltelefoner ringer under pågående evenemang. Uttalandet kom efter dylika incidenter vid årets St Magnus International Festival i Orkney, grundad av Davies 1977. Vid en konsert med the London Sinfonietta blev flera i publiken så störda att de började skrika åt förövarna. Davies säger: "While the vast majority do remember to switch them off there are those few artistic terrorists who ruin it for everybody. These people should be fined. It is an act of vandalism as far as I am concerned and should be punished as such."

Hakhnazaryans revansch

Dirigenten Mark Gorenstein fick be offentligt om ursäkt vid årets upplaga av Tjajkovskijtävlingen efter att ha förolämpat en tävlande. Gorenstein uppges ha kallat den armeniske cellisten Narek Hakhnazaryan för en "aul", ett ord som syftar på en liten by i bergen men som också kan användas i nedsättande betydelse. Kommentaren blev filmad och på så sätt uppsnappad av närvarande journalister. 22-årige Hakhnazaryan, som studerar i Boston, tog dock en gruvlig revansch när han sedermera vann celloklassen och prischecken på 20 000 euro. Violinklassen fick ingen vinnare. Ryske Sergej Dogadin, 22, och israeliske Itamar Zorman, 25, delade andraplatsen och fick 15 000 euro var.

Wagner och Israel

The Israel Chamber Orchestra har brutit ett mångårigt tabu genom att framföra musik av Adolf Hitlers favoritkompositör. En inofficiell bannlysning mot Richard Wagners musik infördes av the Palestine Orchestra (nu the Israel Philharmonic) 1938 och den kvarstod när staten Israel bildades tio år senare. Att bryta mot den är känsligt. När Daniel Barenboim, som är av judisk börd, bröt traditionen 2001 genom att dirigera musik från Tristan och Isolde med Berlin Staatskapelle var det många i publiken som lämnade konserten i protest. När the Israel Chamber Orchestra inkluderade Wagners Siegfriedidyll i programmet, vid sin konsert 26 juli under Wagnerfestivalen i Bayreuth, så var det första gången en israelisk orkester spelade Wagner i Tyskland. Protester mot konserten har varit ljudliga från sionistiska grupper i Israel såväl som från the American Gathering of Holocaust Survivors and their Descendants. Orkesterns dirigent, Roberto Paternostro, förklarade innan konserten att hans intention var att separera Wagners ideologi från hans musik: "I realize that parts of Richard Wagner's weltanschauung and Bayreuth's relationship to the Nazi regime can neither be justified nor whitewashed. Yet I am convinced that it is possible to convey the musical significance of Wagner in a new and sophisticated way to the generation which is now coming of age without having to ignore the burdens or historic responsibility."

Paganinidokumentär

"Paganini's Daemon", en dokumentär från 1997 av Christopher Nupen, är nyligen släppt på DVD. Filmen skildrar legenderna runt Paganini, utforskar hans personlighet och analyserar hans tekniska färdigheter. Den innehåller framföranden av Gidon Kremer, gitarristen John Williams och the Orchestra della Svizzera Italiana.

Nigel odlar sin image

Den brittiska konservativa parlamentsledamoten och författarinnan Louise Mensch, har medgett att det är sannolikt att hon tog droger med violinisten Nigel Kennedy och dansade berusad med honom på en nattklubb, under den tid hon arbetade på skivbolaget EMI. Mensch sitter numera i the House of Commons kulturkommitté, och var nyligen en av dem som frågade ut VD:n för News Corporation, Rupert Murdoch, om hans roll i telefonavlyssningsskandalen med News of the World. Drogandet och dansandet ska ha skett i början av 1990-talet under de sex månader

Mensch hann arbeta på EMI innan hon blev avskedad. I ett pressmeddelande säger hon: "Although I do not remember the specific incident, this sounds highly probable... since I was in my twenties, I'm sure it was not the only incident of the kind; we all do idiotic things when young." Nigel Kennedy kommenterar: "I am a socialist myself but do remember having some great times with my beautiful and very clever right-wing friend when she was at EMI. Louise is pretty scary and I would warn anyone that it's not a good idea to mess with her."

Bach på topp

Den brittiske violinisten Hugh Midford, 27, planerar att i oktober sätta världsrekord för "the highest musical performance on land". Och då talar vi inte om 27:e läget. Han ska klättra upp på en 6 189 meter hög topp i Himalaya och där spela några Bachsonater. Världsrekordförsöket är en del i en pengainsamling för the Classic FM Foundation, som donerar pengar till terapi- och utbildningsprojekt för utsatta barn. Midford kommer inte att ta med sin egen violin på färden utan har fått ett instrument donerat för ändamålet från Hickies Music Store i Reading. Ett instrument som enligt Midford "won't be missed if it fails to make the return journey".

Musikkonservatoriet Falun

Sveriges ledande gymnasium för blivande proffsmusiker

80 minuter instrumentalundervisning per vecka i tre år

Gemensam lektion med pianist varje vecka i tre år

Kammarmusik varje vecka i tre år

Symfoniorkester, kammarorkester, kör

Samarbete med Gotlands Tonsättarskola och med skolor i Tyskland, Finland och Estland

Klassisk musik, jazz, folkmusik och komposition. Kompletterande utbildningar i klassisk musik, jazz, folkmusik, komposition och scenisk dans

Spetsutbildning med riksintag

Musikkonservatoriet Falun

www.musikkonservatoriet.com

Certified Valuer

Stockholm Chamber of Commerce

Member of Entente Internationale des
Maîtres Luthiers et Archetiers D'Art

SEBASTIAN SKARP

VIOLINATELJÉ

Violin av G.B. Rogeri 1703. Såld av Sebastian Skarp Violinateljé,
Regeringsgatan 72, 111 39, STHLM, Tel: 08-222420, www.sebastianskarp.se